

Kroatië als kanshebber voor de

De Republiek Kroatië was een van de deelrepublieken van het voormalig Joegoslavië. In 1991 verklaarde Kroatië zich samen met Slovenië onafhankelijk van Joegoslavië, waarmee het land verwickeld raakte in de Balkanoorlog. Nu krabbelt Kroatië langzaam weer op en doet zij haar uiterste best om lid te kunnen worden van de Europese Unie.

© Premus

Betoverende bloem op het eiland Ciovo.

Dat een lidmaatschap van de EU niet vanzelfsprekend is, heeft ook Kroatië aan den lijve ondervonden. Onderhandelingen begonnen in december 2005 en de verwachting is dat wellicht dit jaar de onderhandelingen afgerond worden, waarop in 2011 een langverwachte toetreding kan volgen. Zeker met het lidmaatschap op zak kan Kroatië laten zien dat het voor de Nederlandse agribusiness goed is om te investeren in dit land, waar volop kansen liggen.

Inhaalslag

De Kroatische regering richt haar pijlen op het wegwerken van de achterstanden die door de vele oorlogen zijn ontstaan. De politiek is in rustiger vaarwater terechtgekomen en de regering doet er alles aan om het voor de investeerder aantrekkelijk te maken zijn geld naar deze parel aan de Adriatische kust te brengen. Investeringsliggen nog op een laag peil, maar door diverse regelingen waaronder bijvoorbeeld via IPA (zie kader)

is het mogelijk tegen relatief gunstige voorwaarden investeringen te doen.

De sector waar vooral de aandacht naar uitgaat, ook vanuit de Kroatische overheid, is de sierteeltsector. Dit is niet zo gek als je bedenkt dat er in voormalig Joegoslavië een redelijke traditie bestond in deze sector. Tel daarbij op de grote hoeveelheid beschikbare landbouwgronden tegen gunstige verwervingskosten per hectare en de lage loonkosten.

IPA

Het Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA, instrument voor pre-toetredingsassistentie) is de opvolger van eerdere pre-accessie-instrumenten van de EU. Het instrument richt zich op efficiënte assistentie voor die landen die lid wensen te worden van de EU: Macedonië, Kroatië, Turkije, Albanië, Bosnië en Herzegovina, Montenegro en Servië inclusief Kosovo. Binnen het raamwerk van IPA wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van de landen met behoud van de specifieke eigenschappen die de landen karakteriseren. Voor Kroatië staan de volgende onderdelen open: regionale ontwikkeling, ondersteuning en transitie en institutionele opbouw, grensoverschrijdende samenwerking, 'human-resources'-ontwikkeling. Voor meer informatie zie de website van de EVD, www.evd.nl/zoeken/showbouwsteen.asp?bstnum=69002

Toenemende koopkracht

Hoewel ook de crisis aan Kroatië niet is voorbijgegaan, is de Kroatische consument interessant. De verwachting is dat het BNP in 2010 stijgt met 0,2 % (de verwachting voor 2010 voor de Nederlandse consument is een daling van 0,25 tot 0,5 %). De levensstandaard in Kroatië heeft zich de afgelopen vijf jaar positief ontwikkeld. Dit lijkt haaks te staan op de huidige economische situatie, maar als gevolg van de vele oorlogsjaren en economische sancties maakt Kroatië positieve ontwikkelingen door in de wederopbouw van economische activiteiten.

ontwikkeling van sierteelt

Met een weer groeiende koopkracht groeit ook de vraag naar een luxeproduct als snijbloemen.

De import van Nederlandse snijbloemen steeg in 2008 met 17,26 % ten opzichte van 2007 naar een waarde van € 7,3 miljoen (bron: HbAG). De lokale markt voldoet vaak niet aan de groeiende vraag, waardoor Kroatië is aangewezen op import.

Kansen voor Nederland

De lokale productie blijft achter door onvoldoende beheersing van teelttechnieken. Geteelde producten voldoen vaak niet aan de gestelde kwaliteitseisen, zodat een lage opbrengst ontstaat. Dit heeft weer als gevolg dat investeringen in materiaal en kennis achterblijven.

Dit biedt grote kansen voor de Nederlandse toeleverende industrie (onder andere kassenbouw en techniek). Door de beschikbaarheid van relatief goedkope teeltgrond kan een bijdrage worden geleverd aan productieverhoging van de sierteelt. Producerende bedrijven kunnen zich door de lage loonkosten ook richten op aanvullende- en arbeidsintensieve teelten. Waar het Kroatië verder aan ontbreekt, is coördinatie op transport en logistiek. Beheersing van logistieke processen ontbreekt, mede door het ontbreken van kennis en ervaring. Voor behandeling en bewaring van onder meer tuinbouwproducten zijn beperkt voorzieningen beschikbaar. Ernstig kwaliteitsverlies is het gevolg, waardoor de vraag naar lokale producten afneemt.

De ontwikkeling van teeltgebieden in combinatie met de opzet van distributiecentra en betere transportlijnen zou een succesfactor kunnen zijn en Nederland kan hier een rol in spelen.

Band uit het verleden

Nederland heeft een grote reputatie in Kroatië, nog te danken aan de handelsbetrekkingen op land- en tuinbouwgebied uit de tijd

van voormalig Joegoslavië. Nederland heeft zich na de Balkanoorlog opgesteld als donerland door deel te nemen aan internationale hulpverlening en door het ondersteunen van initiatieven voor wederopbouw.

Ons land kan nu een rol spelen bij de ontwikkeling en exportvergroting van de sierteeltsector. Gezien de positie van Kroatië als buitengrens voor Midden- en Oost-Europa liggen er mogelijkheden om niet alleen de lokale markt te bedienen maar ook landen in de regio (waaronder Rusland, Oekraïne, Hongarije). Bovendien maakt Kroatië deel uit van CEFTA. Deze Central European Free Trade Agreement is een vrijhandelsakkoord tussen de landen in Centraal- en Midden-Europa die (nog) geen lid zijn van de EU. CEFTA kan gezien worden als opmaat voor een volledig lidmaatschap van de EU. De vrijhandelszone is ingericht op dringend advies van de EU. Vanuit Kroatië vindt export plaats naar de omringende landen waarmee het CEFTA-akkoord is gesloten.

Ondernemingsstructuur

Het bestuur van de landbouwcoöperaties, de zadruga's, is voornamelijk gebaseerd op vooroorlogse managementstructuren. De officiële naam is coöperatiestructuur, maar in de praktijk komt dat maar weinig voor. De directeur is grootaandeelhouder en kiest meestal zijn medebestuurders. In de kleine tot middelgrote zadruga's kunnen de leden gebruik maken gemeenschappelijke faciliteiten (onder meer machines en levering van brandstoffen). Er worden steeds vaker initiatieven ondernomen om de landbouwcoöperaties te privatiseren, dit verloopt echter traag. Samenwerking tussen partijen is dus niet een vanzelfsprekendheid. Voor ondernemers is het van groot belang om te onderzoeken of het zinvol is te ondernemen in een participatie. Verder is het van belang om te weten dat voor buitenlandse ondernemers het een verplichting is om bij samenwerkingsvormen een binnenlandse partner in te schakelen.

Beschermdere teelrechten

Kroatië heeft zich geconformeerd aan de UPOV (de Internationale Unie voor de bescherming van kweekproducten). Het erkent de overeenkomst met betrekking tot bescherming van plantensoorten, plantenvariëteiten en kwekersrechten. Voornaamste doel van de UPOV is de bevordering van internationale harmonisatie en samenwerking bij de invoering van nieuwe wetgeving op het gebied van kwekersrecht. Groot voordeel van het lidmaatschap van de UPOV is dat de kwekersrechten ook gelden binnen de landen van de overige UPOV-leden. De teller voor het aantal leden wereldwijd stond op 22 oktober 2009 op 68. Voor meer informatie over de UPOV kunt u terecht op de website, www.upov.int.

Conclusie

Het imago van brandhaard in de Balkanoorlog speelt Kroatië zeker parten. Toch geldt dat er volop kansen liggen. Kroatië is geen land waar zonder flinke investeringen, vooral op sociaal gebied, een handelsrelatie kan ontstaan. Maar wie bereid is kennis te maken met dit land waar de mogelijkheden voor de sierteelt legio zijn, zal ondervinden dat Kroatië dichterbij is dan hij denkt.

Over de kansen en mogelijkheden in Kroatië en Servië op het gebied van tuinbouw of meer specifiek de sierteelt is het rapport *Kansen voor de Nederlandse sierteelt in de Balkanlanden Kroatië en Servië (2009)* verschenen. Dit rapport is digitaal op te vragen bij Lia Luijckx-Visser, e-mail a.p.luijckx-visser@minlnv.nl

Sabine Hoff
Ministerie van LNV